Weinrauch Katalin

Advent ajándéka

Fény surran a hóra,
győz sötét felett,
szűzies arcával
ragyog az ünnep.

Éjféli harangszó
ablakon kopog,
nevetnek az égről
izzó csillagok.

Csapást vág a léptem
habfehér gyolcson,
beteljesült advent:
itt a Karácsony.

Megfürdetem lelkem
csillag tüzében,
advent ajándékát,
Kisjézust, hiszem.

Kellemes karácsonyi ünnepet kívánunk minden kedves olvasónknak!

CSILLAG NÓRA

A kis dió története

A Cifra palota kertjében áll egy nagy diófa.

Ott született tavaly ősszel a kis dió. Nagyon szép volt a termés, a diófa csak úgy roskadozott a hatalmas szemektől.

Azonban a kis diót a naptól teljesen eltakarta egy önző testvére.

– Bocsáss meg, bátyám! – szólt a kis dió. – Lennél szíves egy kicsit arrébb hajolni? Ha nem süt rám a nap, nem növök meg!

A nagy dió ügyet sem vetett kishúgára, tovább sütkérezett a napon. Telt-múlt az idő, a diószemek sorjában levetették zöld kabátjukat, s a Cifra palota lakói szürethez készülődtek.

Zsazsa megrázta a diófa koronáját, és lepotyogott az összes termés. Piheháp, Zizegő és Fruzsi baba egy zsákba szedték őket, a kis dióval együtt.

A zsák egy kamrába került, benne a kis diót egészen alulra túrták nagyobb testvérei. Szegényke nehezen bírta apró csonthéj testével tartani társai súlyát.

Eljött karácsony, a diós kalács sütésének ideje.

Zizegő elővette a zsákot, Fruzsi baba gyúrta a tésztát, Csiripcsőr szemezgette a dióbelet. A kis dió rémülten várta, mikor kerül rá a sor, hogy összetörjék csonthéját és tésztába gyúrják apró húsát.

Az önző testvér már kikerült a zsákból, hisz olyan étvágygerjesztően nagyra nőtt, hogy kellett a sütéménybe. Mikor már csak néhányan maradtak, Fruzsi baba és Pötyi festéket vettek elő, és az asztalra szórták a diószemeket.

A kis dió megpróbált elgurulni félelmében, de Pötyi fülön csípte, arany festékbe mártotta, és fonalat fűzött bele.

Mire a kis dió rájött, hogy mi történt vele, már egy csodás karácsonyfán függött.

Pötyi büszkén mutatta barátainak:

– Ez itt az én díszem! Olyan picike, mint én magam! Gyönyörű, ugye?

És a kis dió boldog volt, hogy barátra talált.

Dénes György

Karácsonyfa

Karácsonyra,
karácsonyra
bekopog a
karácsonyfa.
Hozza havas
erdők álmát,
Ezeregyéj
ragyogását.

Jön s megáll a
kis szobában,
csupa illat,
csupa bársony.
Feldíszítjük
gyönge ágát,
simogatjuk
zöld ruháját.

Odagyűlünk
mind alája,
s ránk mosolyog
minden ága.

Galambosi László

Nyájhívó

Arany fenyők nyitják
karácsony kapuját,
Pólyabontó bundájukba
ölelik a Jézuskát.

Gyertyákat ültetnek
selymek közé, kőre.
Tejcsöppentő csillagokkal
telik a fejőbe.

Hódolnak a tornyok,
köszöntik Máriát.
Magasztaló furulyások
terítnek tarisznyát.

Szalonnát szel József,
cipó a markában.
Három király dúdolgatva
térdel a szalmában.

Tordon Ákos

Decemberi köszöntő

Csengő szánon jön a Tél,
jön, jön, nemsokára,
hat hófehér hímszarvas
lesz a paripája,
felhő lesz az országút,
kocsis a hóember,
amerre jár, hull a hó,
köszöntlek, December!

Tél szolgája, Öreg Fagy
vele jön a szánon,
bundát veszek, hadd jöjjön,
így aztán nem bánom.
Szép Zsuzsanna asszonyság
is jön jégvirággal,
ékszeresen, ragyogón,
tündérszép világgal.

Mikulás és Karácsony
ajándékot hoznak,
gyermekszívnek mindenhol
örömet okoznak.
Telnek-múlnak a napok,
álmodik az erdő.
Szilveszterrel búcsúzik
a régi esztendő.

Csengő szánon jön a Tél,
jön, jön nemsokára,
hat hófehér hímszarvas
lesz a paripája,
felhő lesz az országút,
kocsis a hóember,
amerre jár, hull a hó,
köszöntlek, December!

Donkó László

A fenyő éneke

Aggass rám csillagot,
gyertyát is,
fehéret,
lehajtom ágaim,
könnyebben
elérhesd.

Díszítsd fel ezüsttel
öcsédnek,
húgodnak,
megrakott ágaim
elébük
hajolnak.

Mondjatok éneket,
zengőt
és vidámat –,
békesség reményét
nyújtom a
világnak.

Weinrauch Katalin

Szilveszter

Szilveszter éjjelén
tántorgó, részeg szél
járja útját,
kötekszik, kopogtat,
itt matat, ott kutat,
unja magát.
Ki megy ott? A VÉN ÉV!
Görnyedten baktat, lép,
zord, mogorva,
hátán a batyuja,
múlt év búja, baja.
Szél nem szánja.
Ég sötét vásznára
csillagfényt sápasztva
tűzmadár száll:
görögtűz, petárda
durranó hangjára
kezdődjön bál;
fényszikrák ezüstje
szitáljon fejünkre,
ujjong a szél,
itt az Új Esztendő,
bánatot elűző
– bízzon, ki él.

Kiss Dénes

Karácsony

Fenyőágon lángpiros szívpiros
Csillagjátszó papiros papiros
Valahonnét kolomp szól kolomp szól
Édes gyerekkoromból kolompol

Öreg tűzhely dorombol dorombol
rég összedőlt konyhából szobából
Fenyőágon gyertya ég gyertya ég
karácsonyfa most az ég most az ég

Csilingeljen szeretet szeretet
fényesítem arcomat szívemet
Fenyőágon papiros papiros
csillagjátszó szívpiros lángpiros

Végtelen nagy fenyőág ma az ég
földsugárzó ékesség békesség
Az egész Föld a jászlom a jászlom
Karácsony van karácsony karácsony

Tordon Ákos

A karácsonyi hal

Volt egyszer egy hal, egy karácsonyi hal. Persze, esze ágában sem volt, hogy valaha is karácsonyi hal váljék belőle. Ám, akár az emberek, sokszor a halak sem tudják balsorsukat elkerülni. Így pottyant a szegény ponty is egy szórakozott, kétbalkezes fiatalasszony bevásárlótáskájából kiskarácsony délelőttjén egy újdonatúj lakótelepi lakás vízzel telt fürdőkádjába.

– Borzasztó – sajnálta önmagát a szerencsétlen ponty –, estére halleves és rántott ponty válik belőlem! És éppen karácsonykor, a szeretet ünnepén…!

Zacskó, a tacskó izgatottan strázsálta a kádat, a kádban a halat, de a hal mit sem törődött Zacskóval. Köztudott, a halak fütyülnek a kutyákra, de ha történetesen a derék ebek a halak játszópajtásai lennének is, akkor sem figyelhetett volna a mi karácsonyi halunk Zacskóra, hisz olyannyira lekötötte balsorsa felett érzett mélységes bánata és aggodalma.

A szórakozott, kétbalkezes fiatalasszony idegesen lótott-futott a lakásban, ide-oda kapkodott, mégse ment semmire. Egyszer, merő tévedésből, a hűtőszekrény ajtaja helyett a balkonajtót nyitotta ki. Odakinn szállingózott a hó, és a másik erkélyen ott állt a szomszédasszony. Állt és a fejét fogta.

– Mi történt? – ijedezett a szórakozott fiatalasszony.

– Jaj, az előbb telefonált az anyósom – felelte a szomszédasszony –, megfájdult a feje, megrándult a lába, kificamodott a csuklója, s így nem tudja sétálni vinni Istit és Pistit, holott ugyebár kiskarácsony délutánján annyi a dolgunk, hogy nem vihetjük sétálni a gyerekeket!

– Jaj, séta! – szirénázta a szórakozott fiatalasszony, és most már ő is a fejét fogta. – Elfelejtettem megsétáltatni Zacskót! Máris veszem a kabátom!

A szomszédasszony nem esett a feje lágyára, gyorsan megkérte a kutyatulajdonos-nőt, sétáltassa meg egy füst alatt az ő csemetéit is!

A szórakozott fiatalasszony igent mondott, és a szomszédasszony fél perc múlva becsengetett a fiaival.

– Bújjatok be, Isti, Pisti! Máris megyünk! – kiáltotta a kétbalkezes fiatalasszony, de csak kapkodott jobbra-balra, erre és arra, ahogy az egy újsütetű, kétbalkezes, kapkodó és gyakorlatlan háziasszonyhoz illett.

Isti és Pisti besétáltak, körülnéztek, vigyorogtak, élvezték a nagy felfordulást. Csodálkozva nézték, hogy a szomszéd néni a szennyes helyett a hámozott burgonyát zúdítja a mosógépbe, aztán megfordultak, és megpillantották a halas kádat.

Zacskó nem ugatott, farkát csóválva ült a kád mellett.

– Szegény hal milyen vizes – mondta Isti.

– És milyen szomorú – mondta Pisti.

– Ki kell venni, mielőtt belefullad a vízbe! – mondta Isti.

Pisti rábólintott, s egykettőre kihalászták, mert a szegény ponty már mindenbe beletörődött.

Zacskó kíváncsian ágaskodott a kád mellett.

– Nini, fürdeni akar! – mondta Pisti, és gyorsan beletette a kutyát a vízbe.

– Fázik a hal – mondta Isti, és épp a kabátja alá akarta dugni, amikor sebbel-lobbal beviharzott a kapkodós fiatalasszony.

– Ó, be aranyosak vagytok! – mondta a gyerekeknek, mert azt hitte, Isti Zacskót tartja a karjában, s azzal szórakozott mozdulattal a pontyra csatolta a nyakörvet.

– Menjünk – mondta, és így mentek sétálni.

Nagyon vicces séta volt, egyre többen és többen szegődtek a nyomukba. A fiatalasszony fogta a póráz végét, Isti cipelte a nyakörves pontyot, Pisti vigyorogva futott mellettük.

Amikor a lakótelepi termálvizes tavacska partjára értek, a vízszagtól csak észbe kapott a szerencsétlen ponty: kihúzta fejét a nyakörvből, kiugrott Isti kezéből, és fejest ugrott a dísztóba.

A szórakozott fiatalasszony csak a nagy csobbanásra figyelt fel, rémülten meredt a kutya nélküli nyakörvre, s mert a vízben sem látta Zacskót, zokogni kezdett.

– Zacskó! Zacskó! – zokogta szívet tépően, és hanyatt-homlok hazaszaladt.

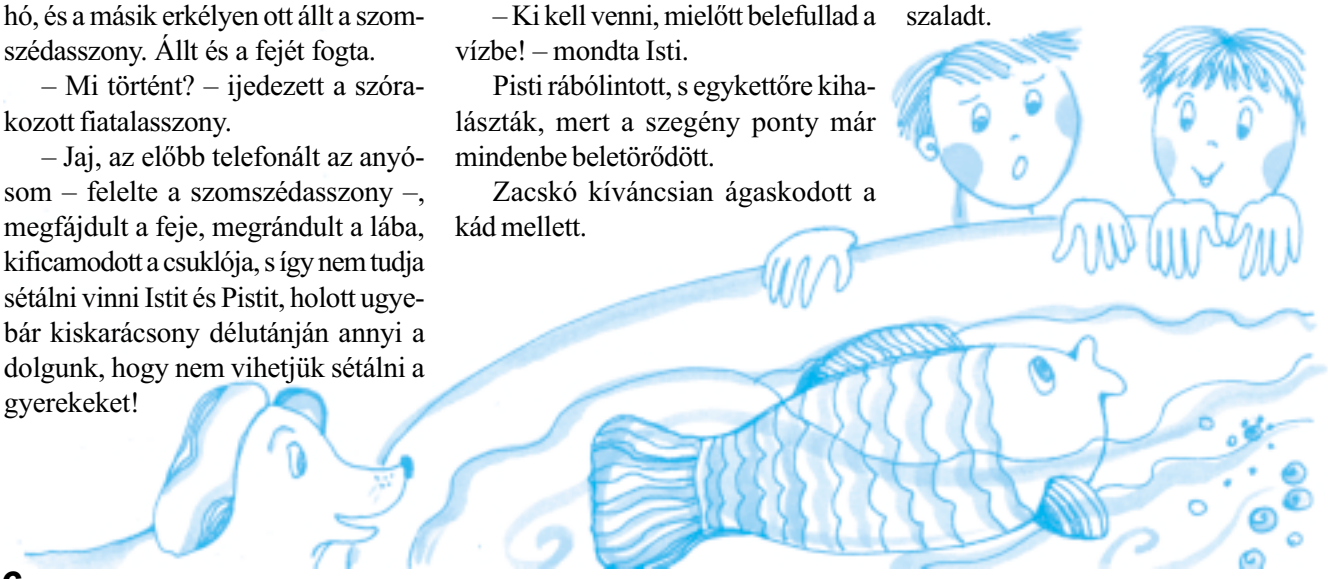

Az emberek azt hitték, megbolondult, s merő kíváncsiságból a nyomába eredtek.

Elöl futott a fiatalasszony, utána Isti és Pisti, majd a többiek: öregek és fiatalok, asszonyok és férfiak, kisfiúk és kislányok, nagy fiúk és nagy lányok. Futottak árkon át, bokron át, hepehupán, gödrökön, felbontott úttesten, s befutottak a kapun. Aki nem fért be a liftbe, az a lépcsőn szaladt fel a tizedik emeletre. Aki nem fért be a lakásba, az az ajtó előtt topogott, lökdösődött, ágaskodott. Aki bejutott, az a fiatalasszony sarkában benyomult a fürdőszobába.

– Ugye, mondtam, hogy a vízbe esett! – kiáltozta jajveszékelve a fiatalasszony, és reszkető kézzel mutatott a fürdőkádban lubickoló tacskóra.

Épp akkor ért haza a férje. Átfurakodott a tömegen, majd döbbenten állt meg a kád előtt. Döbbenten állt, majd felnevetett.

– Mi a szösz, Zacskó lesz a karácsonyi halunk? – kérdezte nevetve.

– Nagy ég! Hová tűnt a karácsonyi hal?! – sikoltozta a szerencsétlen fiatalasszony, mert csupán a kutyáját látta a kádban. Aztán hirtelen a homlokára csapott, és szegény, ártatlan tacskójára fogta, hogy bekebelezte a halat.

Erre Zacskó, tiltakozásképpen, olyan éktelen nagy ugatásba fogott, amilyet még nem hallott a világ. Még szerencse, hogy a panelfalak bele nem repedtek.

Isti és Pisti rég eltűntek, otthon ültek és nevettek.

Mi volt, amit tettek: csínytett vagy jótett?

Ezen senki sem tűnődött.

Az emberek jót nevettek. Nevettek és hazamentek

És a ponty a kicsi tóban? Biz, ő vígan úszkált, mert hisz immár a közelgő karácsonyest nem jelentett a számára semmiféle hallevessé, rántott ponttyá válást. Körbe-karikába úszkálta szép és pompás új szállását, amelynek esti víztükrét körberagyogták a havas karácsonyest gyertyafényes, csillogó, igen, csillogva csillogó, karácsonyfás ablakszemei.

Szalai Borbála

A tükörponty

Tükörpontynak
nincs halpénze,
nincs egy árva
halfillérje.
Így ő boltba
nem is tér be,
hisz pénz nélkül
mit is kérne?

Tükörpontynak
nincs ernyője,
nem is megy ki
az esőre!…
Pedig nincs mit
félni tőle –
hisz vízhatlan
pőre bőre…

A következő lépés

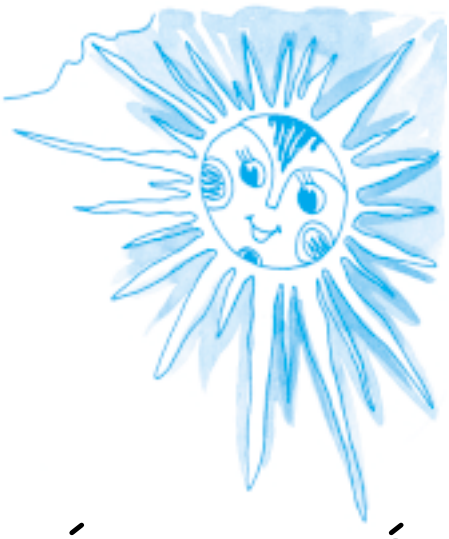

ÚTRAVALÓ

– Bogi, te soha nem félsz a sötétben?

– Miért félnék? A szentjánosbogarak világítanak, s ha nem is túl messzire, de fényük bevilágítja az utat.

– Ezért lettél éjjeliőr?

– Igen! Amíg te alszol, én őrködöm. Vigyázom az álmotokat.

– Én is szeretnék egy ilyen kis lámpást!

– Igazán? Neked is lehet, persze, nem olyan, mint az enyém – a szívedben lehet egy kis mécses. Az Úr Jézus azt mondta egyszer: „Én vagyok a világ világossága." Olyan ő, mint egy lámpás: megmutatja, merre visz az út, mit kell tenned, és azt is, milyen vagy. Hallgasd csak meg a történetet, amit egyik nagybácsim mesélt el nekem!

A csobogó pataktól nem messze van a Pitypang-rét. Itt lakott Nyuszka, az ugrabugra kis nyulacska. Csendes, visszahúzódó természetű teremtés volt, de ha az anyukáját kérdezték, sokat tudott mesélni Nyuszka csintalanságairól. Nem volt ő rossz nyuszigyerek, csak végtelenül kíváncsi, ezért aztán nemegyszer kellemetlen helyzetbe keveredett.

Egy szép napon Nyuszka éppen a Pitypang-rétet járta, s érdekes dolgot fedezett fel.

– Nicsak, egy lyuk! Vajon mi lehet benne? Talán kincseskamra, tele szebbnél szebb holmikkal? De az is lehet, hogy répával telerakott éléskamra. Vagy valakinek a lakása? Csak úgy tudhatom meg, ha szétnézek benne!

Óvatosan körüljárta a rést, hogy talál-e benne lépcsőt lefelé, ám hiába meresztette a szemét és hiába nyújtogatta lábacskáját, nyoma sem volt kiépített lejáratnak. Másodszor is körbejárt, s próbálta kitapogatni az esetleges lépcső fokait. Addig-addig buzgólkodott, amíg egyszer csak – zsupsz! – belepottyant a lyukba. Odalent, miután megdörzsölgette sajgó popsiját és szeme hozzászokott a sötétséghez, egy kis alagutat pillantott meg.

– Hahó, valaki! – kiáltotta.

– Hahóóó, valakiii! – visszhangozta a sötétség.

Nyuszka újra bekiáltott az alagútba, de megint csak a visszhang válaszolt.

– Itt ugyan hiába kiáltozol – szólalt meg egy hang váratlanul Nyuszka háta mögött.

A nyuszigyerek meglepetésében nagyot ugrott, s beverte fejét az üreg mennyezetébe.

– Ne ijedezz, kedvesem – gyulladt ki egy aprócska fénynyaláb –, tőlem nem kell félned, én csak egy szentjánosbogár vagyok, akinek megzavartad az álmát.

– Ne… ne haragudj! – makogta Nyuszka. – Én csak kíváncsi voltam, mi lehet ebben a veremben, de nem így képzeltem... Most, hogy körülnéztem, szívesen visszamennék, de nem látom a kijáratot.

– Ha végigmész ezen a folyosón, fordulj balra, ott találsz egy lépcsőt, amely egyenesen a Pitypang-rét szélére vezet, pontosan oda, ahol vasárnap esténként játszani szoktatok.

– Jó, jó – vakargatta a fejét Nyuszka –, de hát sötét van, nekem pedig nincs lámpám…

A szentjánosbogár először arra gondolt, a vigyázatlan nyuszigyerek megérdemli, hogy ide jutott, de végül megsajnálta a kis meggondolatlant.

– Odavezetlek – mondta –, de útközben ne csapkodj a füleddel!

Azzal felült Nyuszka homlokára.

A megszeppent nyuszigyerek először nem értette, mit akar újdonsült barátja, aztán örömében futásnak eredt. Nem jutott messzire: egy kavics az útját állta, megbotlott benne, s ismét alaposan beverte a fejét.

– Gondolhattam volna, hogy ennyire szeleburdi vagy – porolgatta szárnyacskáit ingerülten a szentjánosbogár. – Mit képzeltél? Mekkora fényem van? Elfelejtetted, hogy nem a réten vagy, ahol kedvedre rohangálhatsz? Itt bizony minden lépésre figyelned kell, ha nem akarsz több kék foltot a bőrödre!

Nyuszka megjuhászodva, engedelmesen kezdett lépkedni az aprócska fénynyaláb nyomában. Szemét az úton tartotta, így minden akadályt észrevett. Mire hármat pislantott, odaértek a lépcső aljához.

– Innen már hazatalálsz – mondta a szentjánosbogár, és köszönetet sem várva elröpült.

Mire Nyuszka hazaérkezett, a népes család már a vacsoránál ült. Testvérkéi gúnyolódását még sokáig kellett hallgatnia, miközben fájó testrészeit dörzsölgette…

– Mit gondolsz, Tücsök, miben hasonlít az Úr Jézus erre a szentjánosbogárra?

– Segít kijutnunk a bajból?

– Igen, ez is igaz, de van még egy közös bennük.

– Tudom már: az, hogy mutatják az utat.

– Helyes. Látszik, hogy figyeltél. Valóban, Jézus szava és tettei olyanok számunkra, mint a lámpás. Ha figyelünk rá, akkor tudjuk, mikor mit kell tennünk, és el tudjuk kerülni a ránk leselkedő veszélyeket.

Olasz Tímea

Hóember

A gyöngyfűzés nemcsak szórakoztató, de hasznos időtöltés is. Kiváló ajándéktárgyak készülhetnek így. Az alábbi gyöngyből készült hóember például lehet karácsonyfadísz, kulcstartó, ruhadísz stb.

Hozzávalók: *2 dkg fehér (F), 13 db piros (P), 6 db fekete (f) szalmagyöngy és 1,3 m damil (húr)*

1. Két darab piros gyöngyöt fűzünk a damilra, és a szál közepére igazítjuk:

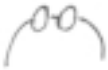

2. Felvesszük a következő két gyöngyöt, figyelve arra, hogy középen legyen az összes gyöngyünk:

3. A damil egyik végét szembefűzzünk bármelyik szélen lévő két gyöngybe, majd kifeszítjük:

Ha jól dolgoztunk, így alakul leendő hóemberünk:

4. Ezzel a szembefűzéssel haladunk végig, figyelve a fűzés menetét. (A szembefűzés a rajzon jól látható: ahol szembe kell fűzni, ott dupla szálú a damil.)

5. A munka befejezésekor a szálakat gondosan elkötjük.

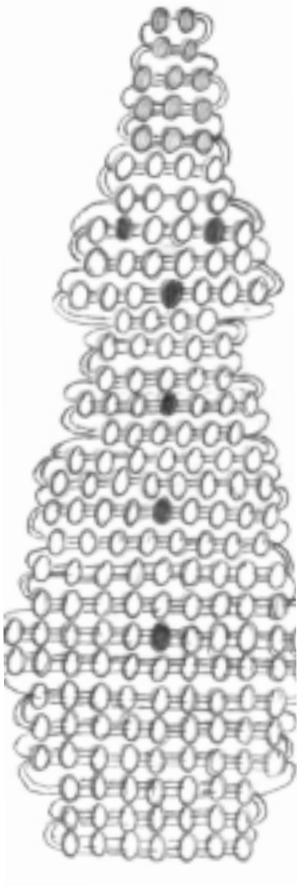

Fűzés:

1. 2 P
2. 2 P
3. 3 P
4. 3 P
5. 3 P
6. 4 F
7. 4 F
8. 1 F 1f 2 F 1f 1 F
9. 6 F
10. 3 F 1f 3 F
11. 4 F
12. 5 F
13. 5 F
14. 3 F 1 f 3 F
15. 6 F
16. 7 F
17. 8 F
18. 4 F 1 f 4 F
19. 8 F
20. 9 F
21. 9 F
22. 5 F 1 f 5 F
23. 11 F
24. 9 F
25. 9 F
26. 9 F
27. 7 F
28. 7 F
29. 7 F

Varcaba Erika

Barcs János

A szél

Nagy szárnya nőtt
a szélnek,
hódarát kerget
a tájon.
Hófelhőktől
szürke az ég:
nem látni át
a téli világon.

Barta Zoltán

Tetszeleg a tél

Üveggé lett a folyó,
a selymes fű ropogó,
eljött, lám a tél.

Fán és bokron zúzmara,
fehér hó az út pora,
ha söpri a szél.

Nem pompázik tarka rét,
befedték a hópihék,
most fehéren szép.

Lábujjhegyen havon jár,
szikrázva a napsugár,
amerre csak lép.

Trilla, zene elhalkult,
millió szín kifakult,
nincsen már bogárbál.

Sopánkodik sok madár:
odalett a gazdag nyár,
a bőséges tál.

Üveggé lett a folyó,
a selymes fű ropogó,
tetszeleg a tél.

Kányádi Sándor

Betemetett a nagy hó

Betemetett a nagy hó
erdőt, mezőt, rétet,
minden, mint a nagyanyó
haja, hófehér lett.

Minden, mint a nagyapó
bajsza, hófehér lett,
csak a feketerigó
maradt feketének.

Szalai Borbála

A legnagyobb öröm

Van-e annál nagyobb öröm,
hogyha végre
itt a tél?
Van-e annál szebb, csodásabb,
ha a világ
hófehér?
– Hadd örüljön minden gyermek! –
mondogatta
Télapó,
s rázni kezdte teli zsákját:
nagy pelyhekben
hullt a hó…
Fehér lett a kert, az utca,
a sok piros
háztető,
még az öreg almafán is
hóból volt a
keszkenő.

Weöres Sándor

Szép a fenyő

Szép a fenyő télen-nyáron,
sose lepi dermedt álom:
míg az ágán jég szikrázik,
üde zöldje csak pompázik.

Nagykarácsony immár eljő,
érkezik az újesztendő.
Míg a mező dermed, fázik,
a zöld fenyves csak pompázik.

Szepesi Attila

Zúzmara

Csupa csillám a fenyves,
zúzmarás.
Fehér a kert, az ösvény,
fehér a ház.

Megőszül a hegyoldal,
az is fehér.
A vakond meg a mókus
aludni tér.

Bandázó cinke, csuszka
tovarepül.
Diderget a december
kívül-belül.

Az erdő csupa csipke,
ezüstfehér.
Cserefa ágán hintál
a holdkaréj.

Magyar karácsonyi népszokások

A karácsony a kereszténység egyik legnagyobb ünnepe, Jézus születésének napja.

A karácsony számos népszokást, hiedelmet vont maga köré. Ezen a napon mezei munkát nem végeztek. Az asszonyok takarítottak, sütöttek, főztek. A férfiak kiseperték az udvart, kitisztították az istállót, a gazdasszonynak bekészítették a tűzrevalót, a marháknak a takarmányt.

A katolikus családok régebben egész nap böjtöltek, s csak az esti harangszó után kezdődött a karácsonyi vacsora kialakult szokásrendjével és ételeivel, amelyek között első helyet kapott az ostya, a fokhagyma, az alma, a dió és a mákos tészta. A mákos tésztából az állatoknak is juttattak, hogy azok gyarapodását és egészségét biztosítsák.

Sok helyütt a karácsonyi asztal alá (néha az asztalra) szalmát, szénát, különböző gazdasági és házi eszközöket, gabonamagvakat helyeztek. Néhol a szalmát az egész padlón szétszórták, s ezen aludt karácsony éjjelén a család, mivel Jézus is szalmán feküdt. Karácsony után a szalmát az állatok alá tették, hogy azok szaporák legyenek, jól tojjanak, vagy a gyümölcsfákra kötözték a jobb termés reményében. A szalmával együtt elhelyezett szénát az állatokkal etették meg hasonló indoklással.

Nagy szerepe volt a karácsonyi morzsának. Általánosan elterjedt szokás volt a morzsát a karácsonykor a családot meglátogató természetfeletti lények táplálására az asztalon hagyni.

Nyitra megyében a gazda elővette a vacsoránál megmaradt ostyát, arra zöld petrezselymet tett, majd piros almát, és az egészet a vályúba tette, aztán erről itatták a marhákat, hogy egészségesek legyenek. Némely községben egy ezüstpénzt is tettek az alma mellé, hogy az állatok olyan szépek legyenek, mint a piros alma, és olyan értékesek, mint az ezüst.

Szokás volt néhol az alma közös elfogyasztása is abban a hitben, hogy ha valamelyik családtag eltéved, eszébe jut, kivel ette együtt a karácsonyi almát, és hazatalál.

Este a pásztorok országszerte ostoraikat pattogtatták, kolompoltak, a kürtöt fújták az utcán végig, s ilyenkor egyes vidékeken a gazdáktól ajándékot kaptak.

Magyarország sok vidékén szokásos volt az éjféli miséig dióra kártyázni.

Az éjféli miséhez számtalan hiedelem és mágikus* szokás fűződik. Például, aki feláll a Luca székére, meglátja, kik a boszorkányok. Az a lány, aki harangszókor a kútba tekint, meglátja a jövendőbelijét. Azt is tartották, hogy az éjféli mise alatt megszólalnak az állatok, és elmondják véleményüket gazdáikról, gondozóikról.

Köszöntő szokások is fűződnek a karácsonyhoz. A köszöntők karácsonyi énekeket énekelve járnak házról házra. Engedélykérés után az ablak alatt vagy benn a házban kántálnak. Különböző korcsoportok jártak köszönteni: délben kezdték a gyermekek, majd vacsora után a fiatalok, este 9 óra után a felnőttek, többnyire házasemberek. A pásztorok külön csoportban jártak, nagy lármázás közepette: ostort pattogtattak, dudáltak, kolompoltak, kürtöltek stb. Az adományok régebben inkább ennivalóból álltak: a gyermekek tarisznyájukban elvitték (alma, dió, mogyoró, kalács), a felnőtteket megvendégelték.

Szokásban volt karácsonykor, illetve karácsony körüli napokon dramatikus játékokat előadni. Ilyen a *Szálláskeresés*, a *Heródes-játék*, a *Betlehemezés*.

Viszonylag újkeletű, de az egész magyar nyelvterületen elterjedt karácsonyi szokás a feldíszített fenyő, a karácsonyfa állítása.

(A Magyar Néprajzi Lexikon nyomán)

* *mágikus* – bűvös, varázsos, varázslatos

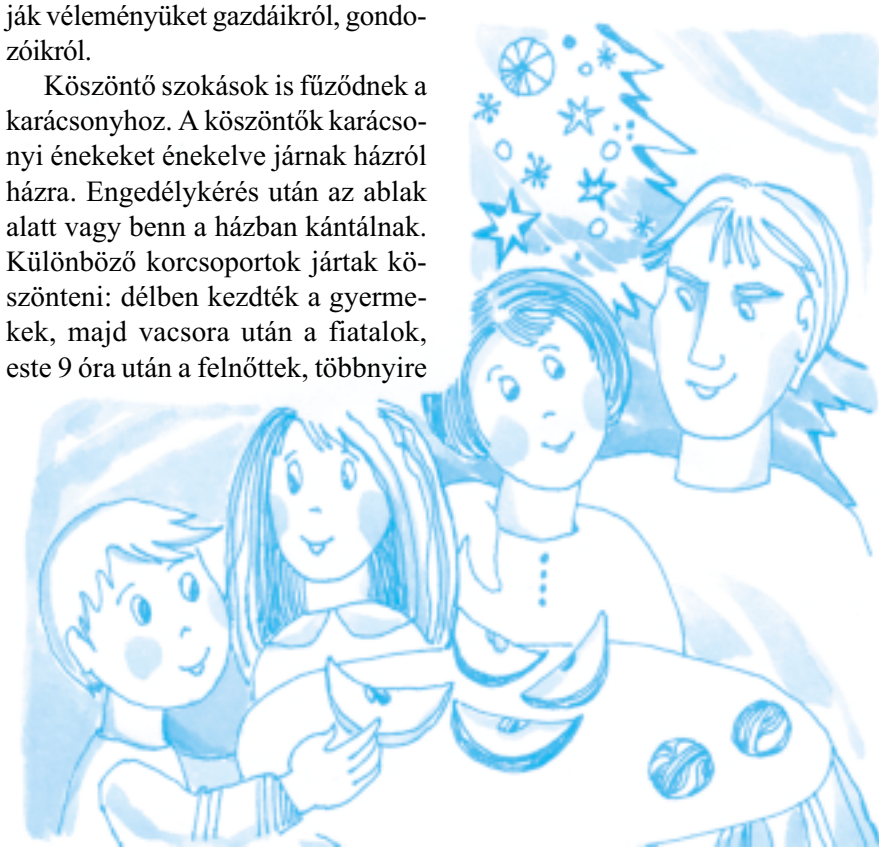

Ukrán karácsonyi népszokások

Akárcsak a magyar, az ukrán karácsonyi hagyományok is igen gazdagok, változatosak. Az ünnepléssorozat december első napjaiban kezdődik, s folyamatosan, megszakítás nélkül egészen január közepéig tart. A karácsony a többi ünneptől szertartásaiban, gazdag folklórhagyományaiban és az ókori kultúra elemeinek megőrzésében különbözik.

A karácsonyi előkészületek alatt minden család legfontosabb feladata az volt, hogy méltóképpen felkészítse önmagát, saját lelkét, házát és háztáji gazdaságát erre a jelentős ünnepre.

A gazdasszony már hajnalban nekifogott a munkának. Az első mágikus cselekedet az új tűz meggyújtása volt. A felkelő nap elé állva háromszor keresztet vetett s meggyújtott 12 hasáb fát, amit 12 napig szárított a szentképek alatt. Ameddig a gazdasszony a kemence mellett sürgölődött, azalatt a gazda ellátta a jószágokat. Ez a szokás ma már nem él Ukrajnában, de még ma is sokan hisznek abban, hogy karácsony éjszakáján az állatok emberi nyelven beszélgetnek Istennel. Hogy ne panaszkodjanak, a gazda jól tartotta őket, hízelgett nekik.

A hívő keresztények ma is betartják, hogy december 24-én nem reggeliznek és nem ebédelnek. Mikor lenyugvóban van a nap, a gazda bevisz a házba egy feldíszített kéve rozst, és a sarokban a szentképek alá teszi. Ez azt jelképezi, hogy a házba megérkezett az ünnep. Szénát is hoznak be, azt az abrosz alá terítik és az asztal alá szórják. A gyerekek ugrálnak a szénán, bőgnek, nyerítenek, kotkodácsolnak, utánozzák az állatokat. Mindezt azért teszik, hogy bő termés legyen és szaporodjon a jószág.

Az asztal lábát erősen összekötik lánccal, hogy összetartó legyen a család.

A szenteste szertartásaiban jelentős szerepet töltött be a vas, ami megvéd az ártó szellemektől. Ezért az asztal alá baltát, fűrészt, kaszát és egyéb vasból készült tárgyakat tettek.

Az asztal négy sarkára fokhagymát helyeztek, hogy elriassza az ártó szellemeket. Egymásra helyeztek két fonott kalácsot (ezek László-napig az asztalon maradnak), sót és nagy viaszgyertyát.

Csak akkor ülnek le az asztalhoz, ha feljött az első csillag. Az ukránok hisznek abban, hogy erre a vacsorára a halott rokonok is visszajönnek. Az élők, emlékezve az elhunytakra, az ablakpárkányra készítenek számukra vacsorát. Vacsora után nem szabad leszedni az asztalt, mert a hiedelem szerint a meghalt hozzátartozók éjjel eljönnek a szent vacsorára.

Ukrajna-szerte leghagyományosabb szentestei étel a *kutjá*, ami főtt búza mézzel, mákkal vagy másként ízesítve. A búza az örökkévalóságot, a méz pedig a gazdagságot és egészséget jelképezi. Közös imádság után a család legidősebb tagja elsőként szed a kutjából, és az Istenhez fohászkodik: adja a jó Isten, hogy jövőre is mindannyian együtt ünnepelhessenek ennél az asztalnál.

Régen a gazdák feldobtak egy kanál kutját a plafonra, és ebből jósoltak, hogy milyen lesz a termés, szaporodik-e a jószág, jól fognak-e tojni a tyúkok.

Csak a kutjá után lehetett hozzáfogni a többi étel fogyasztásához. Többnyire krumplis, káposztás derelye, böjtös töltött káposzta, gombamártás, hal, *uzvár* (aszalt gyümölcsből készült kompót) került az asztalra. Szenteste 12 fogásból álló böjtös ételt készítettek, s ezt a hagyományt ma is igyekeznek betartani. Helyenként még ma is él a tradíció, hogy a gyerekek vacsorát visznek a közeli rokonoknak, keresztszülőknek, akik viszonozzák ezt. Ez a vacsora-csere megerősíti, elmélyíti a kapcsolatokat.

A hosszú vacsora után minden keresztény ukrán házban halkan megszólal a kántálás. A kárpátaljai ukránok karácsony első napján járnak kántálni, s a kántálás egészen vízkeresztig tart.

A kántálás után nem maradhat el a kántálók részéről a jókívánság. (vinsuvánnyá)

Koljadzsin Natália

A borbély és a szegény ember

Magyar népmese

Hát az úgy volt, hallják-e, hogy sem itt nem volt, sem túl nem volt, hanem azért mégiscsak volt valahol ezen a világon egy szegény ember. Olyan szegény volt ez a szegény ember, hogy egyebe sem volt az égvilágon, mint egy szedett-vedett, kopott-rongyos szamara, s az is olyan vén zörgős csontú, hogy csak úgy lígett-lógott, s csak annyit bírt, amennyit.

Bevisz egyszer a városba ez a szegény ember egy szamárterhe fát, amit úgy tél-túl összekariszolgathatott. Kínálgatja, de nemigen akad vevőre. Egyszer aztán odavetődik egy borbélyféle ember, s kérdi:

– Hogy adod azt a szamárterhe fát, te szegény ember?

A szegény ember mondja, hogy s mint. Addig alkusznak, míg meg nem csinálják a vásárt. Elszállítja a borbélyhoz, s le is rakja a szegény ember a fát. Hanem akkor rászól a borbély a szegény emberre, hogy csak ízibe rakja le az egész szamárterhét, mert ő az egészet megvette, s ki is fizette. Eleget hajtogatta a szegény ember, hogy ő csak a fát adta el, s nem a nyerget is, a borbély azonban nem tágított: ő az egész szamárterhére alkudott, tehát a nyereg is az övé. A szegény ember nem tehetett egyebet, mint hogy nagy búsan letette a nyerget is a szamárról, s nagy bánatosan hazament.

Hanem aztán otthon addig törte a fejét, míg egy jó ötlete nem támadt. Fogja hát magát, és elindul a szamarával a városba, egyenest a borbélyhoz. A szamarat megköti a kert kerítéséhez, bemegy a műhelybe, s azt mondja a borbélynak:

– Mennyiért beretválna meg az úr engem meg a társamat?

Mondja a borbély, hogy mennyiért. A szegény ember nagy szaporán kifizeti a pénzt, s azzal egy szempillantás alatt kipenderül az utcára, vezetékre veszi a szamarat s bemegy vele a borbélyhoz, hogyhát itt a társa, beretválja meg. Eleget tiltakozott a borbély, hogy esze ágában sincs ezt megtenni, mert ő szamarakat nem szokott beretválni. Hanem a szegény ember erélyesen követelte, hogyha elvette tőle a díjat, hát csak fogjon hozzá, beretválja meg a szamarat, de úgy, hogy hiba ne essék, mert különben a bíró elé viszi a dolgot. Mikor a borbély látta, hogy biz ennek a dolognak a fele sem tréfa, hát bezzeg nem restellte könyörgésre fogni a dolgot, hogy így meg úgy, visszaadja a pénzt, de még meg is tetézi. Azt mondja erre a szegény ember:

– Jól van hát, no! Adja vissza a pénzt, de meg a múltkor elvett nyerget is, s akkor visszalépek a követeléstől, de különben nem, Isten bizony!

Persze, nagy örömmel tette meg a borbély mind a kettőt, visszaadott pénzt, mindent, csak hogy vigye el onnan a szegény ember a szamarát, ő pedig folytathassa a munkáját.

Így kapta vissza a nyerget a szegény ember. Ha a borbély a pénzt nem adta volna vissza, s a szegény ember a borbélyt bíró elé vitte volna, az én mesém is tovább tartott volna.

Feladat

Gyűjtsétek össze a mesében előforduló tájszavakat!

A hálátlan leopárd

Vietnami mese

Volt egyszer egy tudós ember, Mac Tü mesternek hívták. Mac Tü mester egyszer nyugodtan ballagott hazafelé a nagy erdőn át, s vitte a hátán a könyvesládáját. Útközben összetalálkozott egy leopárddal, ez, szegény feje, vadászok elől menekült, s egyre siránkozott:

– Segíts, kérlek, segíts, különben elvesztem!

Mac Tü mester jószívű ember volt, mindenütt segített, ahol csak tudott. Most sem kérette magát sokáig, a leopárdot elbújtatta a könyvesládájában. Alighogy becsukta a láda fedelét, nagy sebbel-lobbal jöttek ám a vadászok, s megkérdezték Mac Tü mestert, hogy vajon nem látott-e a közelben egy leopárdot. Mikor Mac Tü azt mondta, hogy bizony már régen volt az, mikor ő utoljára leopárdot látott, a vadászok továbbmentek, be az erdő sűrűjébe.

A leopárd mindent hallott, s mikor a vadászok elvonultak, kérlelni kezdte Mac Tü mestert, hogy engedje már ki a ládából, mert megfullad. Mac Tü ki is engedte a türelmetlen, siránkozó állatot.

De hogy megrémült, mikor az állat nekitámadt, hogy felfalja! A botja után kapott, úgy védekezett:

– Ó, te hálátlan! Ó, te álnok!

De Mac Tü okos volt, tudta, hogy az ember sokszor többre megy ésszel, mint erővel. Alkudozni kezdett hát a leopárddal:

– Tudod mit? Ne veszekedjünk, nincs annak semmi értelme. Menjünk tovább, menjünk addig, amíg találunk valakit, aki azt mondja, hogy neked van igazad, s akkor felfalhatsz engem.

A leopárd ráállt az ajánlatra, s csendben ballagtak együtt. Egyszer aztán összetalálkoztak egy öreg bivallyal. No, a leopárd menten elmesélte mi történt, s megkérdezte:

– Mit gondolsz, felfalhatom én ezt az embert?

– Felesleges kérdezned – mondta az öreg bivaly. – Mikor még fiatal voltam, a gazdám mindennap kihajtott a mezőre dolgozni. Mikor pedig megöregedtem, gyenge lettem, s már nem volt haszna belőlem, menten vágóhídra akart hajtani. Az ember hálátlan, fald csak fel nyugodtan! A hálátlanoknak nem jár kímélet!

Mac Tünek cseppet sem tetszett a bivaly ítélete.

– Csak akkor nyertél – mondta a leopárdnak –, ha egymás után háromszor hangzik el ilyen ítélet.

Mentek tovább. Sokáig nem találkoztak senkivel. Egyszer aztán egy öreg barackfához értek.

A barackfát is megkérdezte a leopárd:

– Mondd, felfalhatom én ezt az embert?

– Mikor még fiatal voltam – hangzott a barackfa válasza –, virágot nyitottam, gyümölcsöt érleltem, a gazdám meggazdagodott a termésemből. Most, hogy már öreg vagyok, és nem hajtok virágot, nem termek gyümölcsöt, ki akar vágni, tűzre akar vetni. Az ember hálátlan és igazságtalan. Miért kímélnéd? Fald fel csak nyugodtan!

Harmadszor ősz aggastyánnal találkoztak. Mac Tü szép sorjában elmondott neki mindent, elmondta azt is, hogyan ítélkezett az öreg bivaly, hogyan vélekedett a barackfa. Az aggastyán türelmesen végighallgatta Mac Tüt, aztán a leopárdhoz fordult, s így szólt hozzá:

– Mégiscsak látnom kellene, valóban úgy esett-e a dolog, ahogy Mac Tü elmesélte. Csak ha a saját szememmel látom, akkor hiszem el, hogy valóban elférsz a könyvesládában.

A leopárd rögtön bebújt a könyvesládába, Mac Tü mester meg jó szorosan rázárta a fedelet. Az aggastyán láthatta, hogy a leopárd valóban elfért benne. Mikor aztán újra kinyitották a ládát, a leopárd megint csak neki akart támadni Mac Tünek, a megmentőjének. No, szörnyen megharagudott az aggastyán, kirántotta a kardját, s beledöfte a leopárdba.

– Hálátlan! Rosszal fizetnél a jóért!

A hálátlan leopárd elpusztult, Mac Tü mester pedig békességben hazaballagott a könyvesládájával. A bivaly meg a barackfa panasza nem bántotta a lelkiismeretét, hiszen ő bölcs volt, tudta: a természet arra való, hogy szolgálja az embert.

Feladat

Hol található Vietnam? Mi a fővárosa?

Új feladatok

3-4. osztály

1. feladat

Egy zacskó burgonya 5 kg, egy zacskó sárgarépa pedig ennél 3 kg-mal kevesebb. Hány zacskó lesz tele egy tonna sárgarépával?

2. feladat

Ha 4 kiscica 5 perc alatt 4 dl tejet iszik meg, hány perc alatt fogyaszt el 12 kiscica 12 dl tejet, ha ugyanolyan étvággyal, egyszerre kezdve és folyamatosan esznek?

3. feladat

Hány olyan 500-nál kisebb pozitív egész háromjegyű szám van, amelynek értéke visszafelé olvasva nem változik?

5-6. osztály

1. feladat

Melyik művelet eredménye nulla?

a) +12 – (-12)
b) 12 : 0
c) (3+0) x 3
d) (-8) – (-8)
e) (-2) + (-7) – (+9)

2. feladat

Hány deciméter a hosszabbik oldala Kertitörp téglalap alakú kiskertjének, ha rövidebbik oldala harmada a hosszabbik oldalnak, és 344 dm hosszú kerítésre van szükség a kert körbekerítéséhez?

3. feladat

Egy gazdaságban megfigyelték az emberek, hogy egy bagoly és egy vakond ugyanannyi hasznot hajt, mint négy vakond és három sün. Tíz vakond viszont annyit, mint négy vakond és egy bagoly együtt. Hány vakond hajt ugyanannyi hasznot, mint egy bagoly?

7-8. osztály

1. feladat

Egy 400 m hosszú vasúti hídhoz egy 200 m hosszú szerelvény érkezik, amely másodpercenként 20 métert tesz meg. Hány percig tart, míg a teljes szerelvény átmegy a hídon?

2. feladat

Van egy 4 perces és egy 7 perces homokóránk, amelyeken semmilyen beosztás nincs. Hogyan tudnánk ezekkel 5 percet kimérni?

3. feladat

7 schillingért 1 márkát, 3 márkáért 2 dollárt adnak. Andinak 40 márkája és 20 dollárja volt. Nellinek 52 márkája, 10 dollárja és 12 schillingje. Melyiküknek volt több pénze?

Eredményes munkát, jó szórakozást kíván: Deák Ferenc

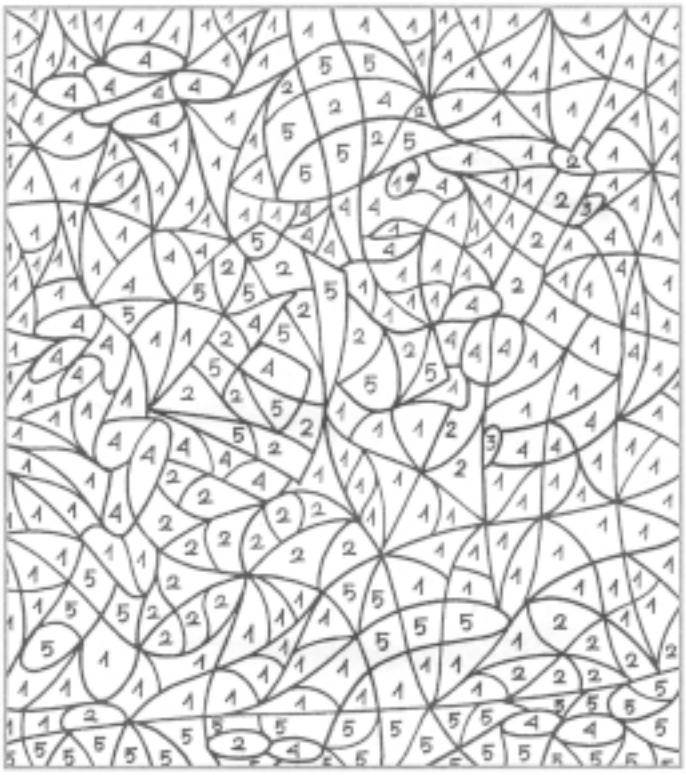

Színező

Ha ügyes vagy és türelmes hasonló, színezőket te is készíthetsz. Nehezítheted is a feladatot úgy, hogy számtani műveletek elvégzésének eredménye adja a megfelelő színt.

Fesd ki!

Feladat

Melyik országból ered a karácsonyfa-állítás szokása?

NAP

TÁR

Fesd ki!

Feladat

Helyes-e, ha kenyérmaradékot teszünk a madáretetőbe?

Számítógép-suli 34.

A WORD HASZNÁLATA

Szöveg javítása és törlése

Gépelési hiba javításakor a **Backspace** (visszanyíl) billentyűvel visszafelé törölhetünk, a **Del** billentyűvel pedig a kurzor pozícióján álló karaktert. Ha az **Átír** funkció be van kapcsolva az **Ins** billentyűvel (ilyenkor az állapotsorban az **ÁTÍR** jelzés látható), akkor üres helyeket törölhetünk a **Space** (szóköz) billentyűvel is. (Nem ajánlott!)

Elsősorban viszonylag hosszabb szövegrész törlésekor úgy is eljárhatunk, hogy az adott szövegrészt kijelöljük, majd a **Del** billentyűvel töröljük. Ha a kijelölt és törlendő szövegrész helyére akarunk új szöveget írni, akkor „megspórolhatjuk" a **Del** gomb megnyomását, törlés nélkül csak kezdjünk írni a kijelölt helyre.

Még a szövegszerkesztésben járatos emberekkel is gyakran előfordul, hogy a szövegben olyan műveletet végeznek, amiről néhány másodpercen belül kiderül, hogy fölösleges volt, esetleg jóvátehetetlennek látszó hibát követtek el (pl. egy fontos szövegrész vagy ábra törlése). Ilyenkor sem kell kétségbe esni, a visszaállításra a **Word** megteremti a lehetőséget. Nyomjuk meg a **Visszavonás** gombot (), és az utolsó módosítást (pl. törlést) máris hatálytalanítottuk. De ez még nem minden, mert a visszavonás funkció többszintű. Ez azt jelenti, hogy a **Visszavonás** gomb melletti nyílra kattintva a legördülő listából korábbi visszavonandó műveleteket is kijelölhetünk. A visszavonás visszavonására is van lehetőség, ez a **Visszaállítás** (), ami a visszavonáshoz teljesen hasonlóan működik.

Áthelyezés és másolás

A kijelölt szövegeinkkel különböző szerkesztési feladatokat hajthatunk végre. A törlésről már volt szó, de átmásolhatjuk vagy áthelyezhetjük új helyre, új formátumot, stílust, betűméretet és típust adhatunk stb.

Áthelyezés: Ha az adott szövegrészt új helyre akarjuk áthelyezni (pl. egy mondat szórendjének módosítására, egy bekezdés vagy akár egész fejezet más helyre szerkesztésére) akkor a már ismert módon kijelöljük a szöveget. Ezt követően három lehetőség közül választhatunk:

· **Egérrel**: Az egér gombját lenyomva tartva a kijelölt szöveget egyszerűen új helyére vonszoljuk. Ilyenkor az egérkurzort jelölő nyíl alatt kis négyszög is látható (). A szöveg ott fog elhelyezkedni, ahol az egér gombját felengedjük.

· **Menüvel**: A szövegkijelölés után a **Szerkesztés** menü **Kivágás** pontját választjuk. Ekkor a szövegrész látszólag eltűnik, valójában egy átmeneti tárolóra, a Windows vágólapjára kerül. A kurzort vigyük arra a helyre, ahol le akarjuk tenni a szöveget, s a **Szerkesztés** menü **Beillesztés** menüpontjára kattintva máris új helyén van a szöveg.

· **Nyomógombbal**: Valójában ugyanazt tesszük, mint a menük segítségével. A kijelölés után nyomjuk meg a **Kivágás** gombot (), az új helyen pedig a **Beillesztés** gombbal () helyezhetjük el.

Másolás: Ilyenkor a szöveg a régi helyén is ott marad. Az eljárás hasonló az áthelyezéshez.

· **Egérrel**: A szöveg kijelölése után és a mozgatás alatt a billentyűzet **Ctrl** gombját nyomva kell tartanunk.

· **Menüvel**: A **Kivágás** helyett a **Másolás** menüpontot kell választani, a többi változatlan.

· **Nyomógombbal**: A **Kivágás** gomb helyett a **Másolás** gombot () kell aktivizálni, a beillesztés a szokásos módon elvégezhető.

Egyszerű szövegformázási feladatok

A **Word for Windows** a szövegformázás széles lehetőségeit nyújtja a felhasználónak. Ide tartozik a betűformázás, a betűtípus módosítása, a bekezdések alakítása, a tabulátorok használata, a szegélyek és árnyékolások, valamint a hasábok használata, a felsorolások alkalmazása stb. A következőkben a legegyszerűbben, általában az eszköztár nyomógombjaival elérhető lehetőségeket ismertetjük.

Betűformázás

A szövegszerkesztő egyik szolgáltatása a szöveg egyes részeinek, esetleg az egész szöveg betűtípusának vagy stílusának egyszerű megváltoztatási lehetősége. Ez a ***szerkesztés eszközsor*** (alapbeállítás szerint a második eszközsor) segítségével valósítható meg.

Betűtípus módosítása: Ha egy szövegrészt az addigitól eltérő típusú betűkkel kívánunk megjeleníteni, akkor kijelöljük az érintett szövegrészt, majd a betűtípust tartalmazó ablak melletti nyílra kattintunk, s a megjelenő felsorolásból választunk úgy, hogy rákattintunk a keresett betűtípus nevére.

Betűméret módosítása: Az előbbihez hasonlóan történik, de most a betűméretet jelző ablak melletti nyílra kattintunk.

Betűstílus módosítása: Az eszközsor nyomógombjaival a kijelölt részt félkövér (), dőlt (), vagy aláhúzott () karakterekkel írhatjuk. Itt jegyezzük meg, hogy a szövegkurzor helyén az eszközsor kijelzései és nyomógombjai mindig jelzik az aktuális beállítást (az a betűtípus és méret látszik, az a nyomógomb van lenyomva). Az említett stílusok egymással kombinálhatók is.

A betűkkel kapcsolatban másfajta formázási lehetőségek is vannak. Ezekről majd a későbbiekben esik szó.

Pallay Dezső

Karácsony, karácsony...

Ajándékot kapni mindenki szeret. Különösen karácsonyit. Sok országban, hozzánk hasonlóan, már december 6-án, Miklós napján meglepetések várják a gyerekeket. Van, ahol 13-án, Szent Luca napján, máshol december 24-én vagy 25-én, de előfordul, hogy január 6-án, háromkirályok napján is sor kerül erre.

Nézzünk néhány példát, hol hogyan ünneplik a karácsonyt.

Anglia

Az angolok már december elején elküldik egymásnak üdvözlőlapjaikat. A kapott képeslapot szép szalagokra ragasztják, és felakasztják a falakra. Ők egyébként ragaszkodnak a klasszikus díszekhez. A lakást zöldbe és pirosba öltöztetik. A kandallóra, amely az angol lakások jó részében ma is megtalálható, hatalmas díszes zoknikat akasztanak. Ezekbe is kerülnek majd ajándékok.

Norvégia

A norvégok a ház elé szalmából készült kecskebakot állítanak. A lakást cserepekbe ültetett tulipánokkal és jácintokkal rakják tele. A gyerekek minden ablakra csillagot akasztanak.

Ausztria

Bécsben a városháza körüli park az év utolsó hónapjára elvarázsolt világgá változik.

Minden fát csodás díszekkel ékesítenek föl, lámpák ezrei ontják a fényt. Mintha meseországban járnánk, mesealakok, mesékből ismert épületek mindenhol. A gyerekek nemcsak gyalog, de egy kisvasúton is bejárhatják az elvarázsolt parkot. Indulás előtt pedig felírhatják kívánságaikat egy listára, amelyet a hagyomány szerint mind a Télapó, mind a kis Jézus elolvas.

Mexikó

A legkülönösebb ajándékozási szokás talán Mexikóban alakult ki. Itt kilenc család összefog, és együtt ünnepelnek. December 16-tól József és Mária Betlehemig tartó útját játsszák el. Mindennap egyik háztól a másikig viszik a szent család szobrocskáit, s ott szállást kérnek nekik. Ahol épp vendégeskednek a szobrok, ott aznap este tartják a gyerekek ünnepét. Nem állítanak karácsonyfát, hanem agyagból készült nagy figurába rejtik az édességet és az ajándékokat. A gyerekek szemét bekötik, kezükbe kis fabotocskák kerülnek. Így kell eltörniük az agyagfigurát, hogy ajándékaikhoz juthassanak.

Jó Pajtás
(Vajdaság)

A bohóc elvesztette a színeket. Segíts neki, hogy megint tarka legyen a ruhája. Fesd ki a képet a jeleknek megfelelő színekkel!

Mézeskalács
(Vajdaság)

Szepesi Attila

Fajankó

Piripócsi fajankó,
szélviharban kódorgó:
őszi orkán elviszi,
árokparton leteszi.

Éjjel tovalódítja,
nád tövébe hajítja.
Nadragulya, mákvirág:
Otthona a nagyvilág.

Csombormenta, pipitér:
bárhová jut, hazatér.
Csalogatja tücsökdal,
csipkebokros hegyoldal.

Görbe mezsgye, gyalogút:
bárhová jut, tovafut;
Piripócsi fajankó,
világ útján csavargó.

MOGYORÓVILÁG

A karácsonyi asztal díszei a héjas termésű gyümölcsök, mint amilyen a dió, a gesztenye, a mogyoró.

A mogyoróbokrok ligetesekben, sarjerdőkben, hegyoldalakon, erdőszéleken és ritkás erdők aljnövényzeteként egyaránt gyakoriak, s kedvező életfeltételek mellett aránylag gyorsan elérik a hatméteres magasságot. A kora tavasszal virágzó mogyoró a méhek első legelője. Porzós barkája már ősszel kifejlődik a tavalyi ágakon, rügyforma, tömött termős virágai azonban csak a tél végén jelennek meg, a virágzat csúcsán. A mogyoró virágjának megporzását a szél biztosítja, még a lombosodás előtt: a nagy mennyiségű virágport a szél fújja ki a hajlékony tengelyű barkákból. Megporzás után a barkák lehullanak, és a termős virágok magházában kifejlődik az egymagvú makktermés – a mogyoró, melynek kemény, fás termésfala lazán veszi körül a magot. Az érett, barna mogyorószemek ősszel szabadulnak ki a cafrangos kupacsból, s a bokrok alján terített asztalként várják a mókusokat, szajkókat, peléket, egereket.

Tarkabarka
(Magyarország)

Nevezetes karácsonyok

A karácsony a keresztény világ nagy ünnepe. Nem véletlenül kapcsolódik hozzá számos kiemelkedő történelmi esemény. Az uralkodók gyakran választották Jézus születésnapját trónra lépésük időpontjául. Például Nagy Károly frank uralkodót éppúgy karácsonykor koronázták meg, mint Szent István királyunkat.

Tanácskozásokat, adományozásokat is időzítettek erre az időpontra. 1282 karácsonyán tartotta IV. (Kun) László szegedi gyűlését. 1414. december 24-én érkezett meg Luxemburgi Zsigmond a konstanzi zsinatra. Mátyás e napon kapott ajándékba Firenzéből két oroszlánt (1469) és adományozott címert Sankt Pölten városának (1487).

Viszont az is előfordult, hogy háborúskodás folyt a szeretet és a békesség ünnepe alatt.

1270 karácsonyán dúlta fel például V. István serege Bécs környékét. 1347 decemberében 24-e után indította seregét Nagy Lajos Nápoly ellen. 1463. december 24-én foglalta vissza Mátyás Jajca várát a töröktől, de karácsonykor foglalták el a japánok Hongkongot (1941) és kezdték el a szovjetek Budapest csaknem fél évig tartó ostromát (1944) is.

Tudorka
(Magyarország)

Postabontás

A rejtvényfejtők figyelmébe

A *Nyitva van az aranykapu* valamennyi rejtvényének a megoldását várjuk. Azok, akik nem küldik be mind az öt rejtvény megfejtését, nem vehetnek részt a sorsoláson.

Mondd gyorsan!

Szaniszló Renáta nagyon szereti a nyelvtörőket. Az Irkának is küldött néhányat:

Meguntam gyönyörű Györgynek gyöngyvárában laktomat, mert a Duna, Rába, Rápca rákja rágja lábamat.

Az ipafai papnak fapipája van, ezért az ipafai papi pipa fapipa.

Kicsi kacsa, kicsi kecsege, csíz csacsog-e, kocsi recseg-e?

Potyogó orsó, kotyogó korsó, rotyogó borsó, motyogó kutya, lötyögő gatya.

Kecském kucorog, macskám mocorog, vizslám vigyorog, ürgém ücsörög s vígan vigyorog.

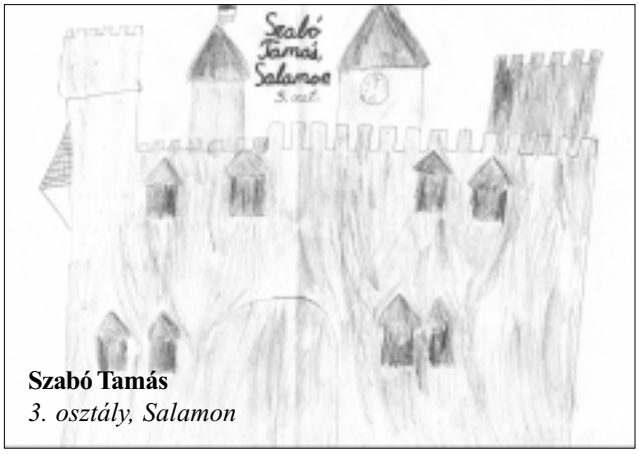

Szabó Tamás
3. osztály, Salamon

Szabó Gréta Flóra
4. osztály, Mezővári

Mese az Irkáról

Az Irka milyen boldogság!

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy kislány. A kislányt úgy hívták, hogy Anna. Anna sokat unatkozott. Nem volt semmihez kedve, csak az olvasáshoz. De azt is megunta egyszer, mert elolvasta a világ minden könyvét, újságát. Így hát csak unatkozott.

Egyszer az történt, hogy ahogy az utcán sétált, a bokrok között megpillantott egy csomag színes újságot. Valaki bizonyára ott felejtette. Anna felvette, nézegette, de nem bontotta ki, hanem hazavitte, letette az íróasztala sarkára, és bánatosan unatkozott tovább.

Egy napon Anna megint az utcán sétált. Látja, hogy egy gyerek ugyanolyan színes újságot visz a kezében, mint amilyet ő talált a múltkor. Halad tovább, hát lát egy sereg gyereket, akik valamennyien olyan újságot olvasnak. Gondolkodik egy kicsit, s eszébe jut, hogy neki is van ilyen színes folyóirata, ott hever az íróasztalán.

Gyorsan hazafut, és kibontja a csomagot. Megörült Anna, hogy van mit olvasnia! S amikor elolvasta, visszament ahhoz a bokorhoz, ahol az elsőt találta, s ott újra várta egy új Irka, aztán egy újabb s megint egy újabb.

Bizonyára egy jó tündér szíve esett meg az unatkozó kislányon…

Azóta Anna nem unatkozik, mert felfedezte az Irkát.

Itt a vége, fuss el véle!

Tóth Bettina, Rát

Ohap Vologya
Kőrösmező

Német Szilveszter
Gyertyánliget

Kostik Lilia

Kahlik Zoltán, *6 éves, Beregszász*

Aranyhal

Kérések, kívánságok rovata

Szerkeszti: Kovács Erika

Szeretném, ha rovarokról szóló rovat is megjelenne.
Szabó Tamás, Tiszasalamon, 3.oszt.

Azt nem ígérjük, hogy külön rovarokról szóló rovatot indítunk, azt viszont igen, hogy közlünk majd rovarokról szóló írásokat is.

***

Azt szeretném, ha lenne az Irkában egy Üzenőfal. Ha létezne ez a rovat, akkor megköszönhetném az eszenyi tanárok türelmét.
Szaniszló Renáta, Tiszaújfalu

Üzeneted szép karácsonyi ajándék tanáraidnak. Az elmúlt években is kértek hasonlót az olvasók, elzárkóztunk a kérés teljesítésétől. Most megpróbáljuk. Tehát: Szaniszló Renáta kérésére 2005-ben az Irkában ÜZENŐFAL címmel új rovat indul. Várjuk üzeneteiteket!

***

Szeretném kérni, hogy a lapban legyen több hajtogatás. Azt is szeretném, ha *az Aranyhal* rovat jele az a fátyolfarkú aranyhal lenne, ami az Irkában megjelent.
Tóth Bettina, Rát

Régi kedves levelezője vagy az Irkának, ezért szívesen teljesítenénk kívánságodat. Ám csak részben tehetjük azt meg. Nagyon szépen le is rajzoltad a halat, mi mégis maradnánk az eredeti jelnél, amit Jankovics Mária, az Irka grafikusa tervezett nekünk. Origami-kérésed már teljesült is, hiszen leveleddel egyidőben jelent meg a szeptemberi Irka, amelyben volt hajtogatós feladat.

***

Nagyon szeretem a természetet, ezért azt kérem, hogy legyen minél több természettel kapcsolatos vers és elbeszélés.
Kiss Éva, Munkács

Az Irka minden számában találsz a természettel kapcsolatos írásokat, s ígérjük, ez a jövőben is így lesz.

Miért?

Miért négy hét van egy hónapban?

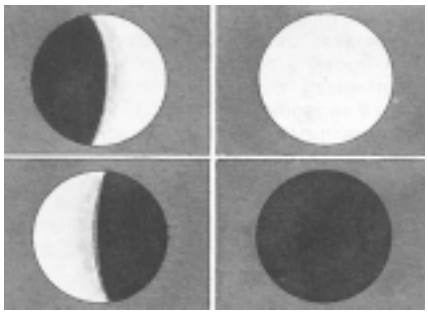

Az idő számítása az égitestek segítségével történik. A hét a Hold alakjának változásával kapcsolatos. A Hold négyféle alakot mutathat, mindegyiknek van jele is: újhold: ●, első negyed (vagy félhold): ◑, telihold: ○ és utolsó negyed: ◑. Ezek éppen hétnaponként, vagyis egyhetenként következnek egymás után. A negyedik hét végén minden kezdődik elölről. Ennyi idő alatt kerüli meg a Hold a Földet. Ez az idő a holdhónap. A valódi hónap ennél néhány nappal hosszabb, de mindig kevesebb öt hétnél.

Tudod-e, hogy

a) Közép-Európa legelterjedtebb fenyőfája az erdei fenyő?
b) törzse rókavörös és természetesen örökzöld?
c) 20-30 méter magasra is megnő?
d) fája igen értékes, tetőszerkezetet, bútort készítenek belőle?
e) ha fiatal hajtásait megszagolod, finom illatot érezhetsz?
f) C-vitaminban is gazdag?
g) karácsonykor általában a lucfenyőt öltöztetjük karácsonyfává?

Kukta Peti, Kukta Panni

Nem csak lányoknak!

Mézes aprósütemény

Szép dísze a karácsonyfának és a karácsonyi asztalnak.

Szükséges hozzá: 25 dkg méz, fél kiló liszt, 10 dkg vaj, 10 dkg cukor, egy egész tojás és két tojássárgája, sütőpor.

Meleg mézben feloldjuk a vajat, hozzáadjuk a többi anyagot és simára gyúrjuk. Fahéjjal ízesítjük. Ezután fél centi vastagságúra nyújtjuk, és különböző mintákkal kiszúrjuk.

Tetejét tejfölös tojássárgával megkenjük, és minden darabot külön díszítünk fél dióval, hámozott mandulával, mogyoróval, zselé- vagy csokoládédarabkákkal, apró cukrokkal.

Vigyázva sütjük szép világosbarnára.

Jeles évfordulók Magyarország történetéből

December 20.

Kossuth Lajos állampolgársága

1889. december 20-án a Torinóban (Turinban) élő Kossuth Lajos nyílt levélben erősítette meg, hogy „Ferenc József osztrák császár és magyar király alattvalójának magamat soha egy percig sem ismertem el, s el sem ismerem”. Az előzményekhez tartozik, hogy az 1879. évi honossági törvény értelmében a külföldön élő magyaroknak 1889. december 27-én megszűnik a

magyar állampolgárságuk, kivéve, ha valamelyik osztrák–magyar konzulátuson annak megtartásáért folyamodnak. Kossuth erre nem volt hajlandó. Tisza Kálmán miniszterelnök kereste a jogi megoldásokat, de a december 20-án megjelent nyílt Kossuth-levél elzárta a kompromisszumos lehetőségeket.

Így Kossuth Lajos 1890. január 10-én a (15 napos fellebbezési határidő leteltével) jogi értelemben hontalanná vált.

Magyar lángelmék

A „Boszorkánymester” – Kempelen Farkas

Kétszázhetven éve született és kerek kétszáz esztendeje halt meg a legzseniálisabb magyar lángelmék egyike, a hihetetlen találmányai miatt boszorkánymester hírébe kevert Kempelen Farkas. Állami hivatalnok, a lovagi cím birtokosa, magyar nemes, tudós, kutató, tervező, építész, feltaláló, gépszerkesztő és művész volt egy személyben, az egész világ csodálta, ma pedig sokan alig tudnak róla valamit.

A sakkozó török basa

A XVIII. század embere a mechanika, a szerkezetek bűvöletében élt. Az uralkodók kegyeit kereső tervezők számtalan elmés szerkezetet alkottak. A francia Vaucanson például egy több mint ezer alkatrészből álló kacsát szerkesztett, amely mozgott, hápogott, táplálkozott, sőt emésztett is. Maga Lotharingiai Ferenc, Mária Terézia férje is lelkes barkácsolója volt a bábuknak és mechanikus szerkezeteknek. De messze túlszárnyalta valamennyit Kempelen Farkas sakkozó „játékautomatája”, amelyet a királynő megbízásából 1769-ben, fél év alatt alkotott. Az életnagyságú török figura egy asztal mögött ült, jobb kezében pipát tartva, a párnán pihentetett bal kezét felemelve sakkozott. Az ellenfél rossz lépésére a bábu a fejét rázta. Ha partnerének sakkot adott, kettőt bólintott, ha viszont mattot, akkor hármat biccentett. A török a legtöbb játszmát megnyerte, így például győzött II. Frigyes porosz király és Napóleon ellen is. Európai körútja során Kempelen automatáját számtalan néző megcsodálta, közöttük neves tudósok is. Ám senki nem jött rá a sakkozógép titkára. Pedig a kíváncsiskodók betekinthettek az asztal belsejébe is, de ott csak fogaskerekeket és egyéb szerkentyűket láttak. Eláruljuk, hogy a török helyett valójában egy ember sakkozott, aki az asztal belső, rejtett rekeszében ülve periszkóppal* figyelte a sakktáblát, és bonyolult mechanikai szerkezettel irányította a bábut.

Kempelen világsikert arató sakkautomatája az akkori technikai lehetőségek csúcsát jelentette, pedig feltalálója csak mechanikai tréfának tartotta, egyéb találmányaira inkább büszke volt. 50 évvel halála után a gépet Amerikában, a Philadelphiai Panoptikumban állították ki, ahol 1854-ben tűzvész pusztította el.

„Nem halok meg egészen” – ezt a Horatius-idézetet vésték az 1804-ben Bécsben elhunyt Kempelen Farkas sírkövére. Valóban, a magánéletében nem túl szerencsés (első feleségét, később három gyermekét elveszítő, élete végén szegénységgel küszködő) pozsonyi lángelmét találmányai tovább éltetik. Valamennyi közül talán legjelentősebb a beszélőgép, amely az emberi hangok géppel való megformálására volt képes. Húsz évig dolgozott a gépen, mellyel a süketnémák és beszédhibások gyógyítását kívánta segíteni. Hasonlóképpen humánus célból készített domború betűs írógépet és nyomtatógépet vakok részére. Ezenkívül szerkesztett gőzgépet és gőzturbinát, mozgatható ágyat a hímlőből lábadozó Mária Teréziának és számos egyebet.

Kempelen nemcsak tudós, de művész is volt. Ezt több rézmetszete, festménye, verse, zeneműve és színdarabja is bizonyítja.

* *periszkóp* – optikai készülék olyan tárgyak megfigyelésére, amelyek kívül esnek a megfigyelők közvetlen látómezején.

Szöveg és rajz:
Kész Barnabás

A mi nyelvünk

Vallomás az anyanyelvről

(Részletek)

Fiatalkoromban – ez lett aztán az én elsüllyedt Atlantiszom, a zilahi boldog diákévek – közelebbi-távolabbi ismeretséget köthettem több nyelvvel is. Beleszerettem valamennyibe kivétel nélkül. Valahogy a szívemmel is tanultam akkor, nemcsak az elmémmel. És ők meg cserébe nagy felfedezésekkel, különleges élményekkel ajándékoztak meg folytatólagosan. Így ezek révén is tudom, hogy mindegyik nyelv csodálatos és kimeríthetetlenül gazdag. És hogy egyik sem különb a másiknál. Nem magasabb rendű és nem primitívebb. Nem szebb és nem csúnyább. Csak más. Olykor nagyon is más. Más? Lényegében nem is annyira más. Figyeljünk jól rájuk: ugyanazt mondja mind, ugyanazt fejezi ki, csak éppen másként, más módon mondja. Nos, ekként szemlélve s hallva tényleg az a helyzet, hogy minden egyes nyelv a legszebb, a legeslegszebb nyelv a világon. Természetesen a miénk is éppen így.

Csak hát azért az anyanyelv mégsem pusztán egy nyelv a sok közül. Anyanyelv ugyanis csak egy van. Egyetlenegy. Noha napjainkban egyre többen hirdetik róla, hogy a nyelv csupán egyfajta eszköz, számomra csak kicsiny részben az. Valójában – és sokkal inkább – a létezési módom szerves része is. Tudatomnak egyszerre anyja és szülöttje. És nekem ő a legkedvesebb minden nyelvek közül, s ő a legfontosabb. Ő a legszentebb és a leggyönyörűbb.

László-Bencsik Sándor

Elfelejtett népi játékok

Ez alkalommal az 1891-ben Kiss Áron szerkesztésében napvilágot látott játékgyűjteményből mutatunk be egy játékot.

Pipám, pipám, prédikám!

A játszók egymás háta mögé állnak. Egy gyermek körülsántikálja a sort, aztán a legelső gyereknél megáll, s így szól:

– *Pipám, pipám, prédikám!*
– *Mé' gyütté?*
– *Szép lányér.*
– *Gyere elő, legszebbik!*

Aki a sorban leghátul áll, előjön, s ekkor a sántikáló attól a következőket kérdi:

– *Mit ötté' ma?*
– *Túrós tésztát.*
– *Mit ittá' rá?*
– *Hideg vizet.*
– *Mi az? (Felmutat.)*
– *Az ég.*
– *Hát e? (Lemutat.)*
– *Főd.*
– *Mi van az anyád kis padlásán?*
– *Kis asztalka.*
– *Mi van rajta?*
– *Kis pohárka.*
– *Mi van benne?*
– *Kis borocska.*
– *Ki issza ki?*
– *Kis angyalka.*

Ha ezekre a kérdésekre az illető nevetés nélkül megfelel, akkor a sántikáló megforgatja, s azt mondja:

Fordulj egyet,
Akár kettőt,
Angyal!

Ez félreáll, s angyal lesz. De ha elneveti magát a feleletek közben: ördög lesz, s szintén félreáll.

Ekkor a kerülgető újra körülsántikálja a sort, és így folyik a játék, míg mindenki angyal vagy ördög nem lett.

Ezután az ördögök letérdelnek szemközt két sorba, hogy az angyalok köztük elsétálhassanak. A térdeplők a köztük elvonuló angyalkákat cirógatják, s mondják:

– *Ciróka, maróka,*
mit főztél?
– *Káposztát.*
– *Hova tetted?*
– *Pócra. Míg a kis macska oda járt,*
addig a nagy macska megette.

Ekkor hirtelen elkezdik mutatóujjaikat összefenni, s mondani:

Fenyöm, fenyöm kis bicskámat,
Hogy élesebb legyen.

S most már csipkedik az átszaladó angyalokat. Ezután az angyalok térdelnek, s az ördögök sétálnak közöttünk. Ezeket is előbb éppen így cirógatják, később pedig megcsipkedik.

Ezt a játékot több mint száz éve gyűjtötték Kecskeméten. Dédszüleink korában jól ismert játék volt ez vidékünkön is. Például egy változatát – *Forogj, forogj, krajcárt adok* címmel – az 1980-as években sikerült lejegyezni Beregújfaluban. Egy Tihor Éva nevű kislány játszotta pajtásaival.

Aktuális jókívánság

Nevezd meg a négy kis rajzot, és a szavaknak azt a betűjét írd a hógolyókba, melyet a szám mutat! Egy olyan betűszót kapsz, amely egy mostanában gyakran elhangzó jókívánság rövidítése.

Füles kérdések

A fülekről, a különböző élőlények hallásáról már számos furcsaságot tudnak a biológusok. Mit gondolsz, a következő leírások mely élőlényekre vonatkoznak? Könnyítésül megadjuk az állatokat, csak párosítanod kell a meghatározásokkal.

Hernyó, pillangó, kabóca, nyúl, cinege, róka, fóka, teve

a) Fülei a potroha két oldalán helyezkednek el.
b) Nincs fülük. Apró szőreikkel érzékelik a hangokat.
c) Második pár szárnya mellett lévő hallószervével az ultrahangokat érzékeli.
d) Nincs fülkagylójuk. Fülüket 1-1 apró nyílás jelzi fejük két oldalán.
e) Úgy tudja állítani hosszú füleit, hogy minden irányból meghallja a hangokat.
f) Képes a fülét teljesen összeszorítani, hogy ne mehessen bele a homok.
g) Felemeli rőt füleit, hogy jobban halljon.
h) Nincs fülkagylója, viszont a víz alatt fülnyílását be tudja zárni.

Négylevelű rejtvény

Helyezd el a felsorolt szavakat az ábrában! A kimaradó három szó első betűiből összeolvashatod a megfejtést.

Négybetűsek: ALAP, BÉKA, CÁPA, DARA, GYÍK, OVIS, RAMI, RIAD, TÁRÓ
Ötbetűsek: ADOMA, ÁGIKA, ÁSÍTÓ, BARÁT, CSUHA, ICUKA, IRODA, ITATÓ, KÍNOS, KOPÁR, KOTTA, OKAPI, OLCSÓ, ÓLMOS, ORAVA, PRÓBA, PUMPA, RONGY, TÁMLA, TASAK.
Hétbetűsek: CARACAS, INGATAG, LAPPANG, PADISAH

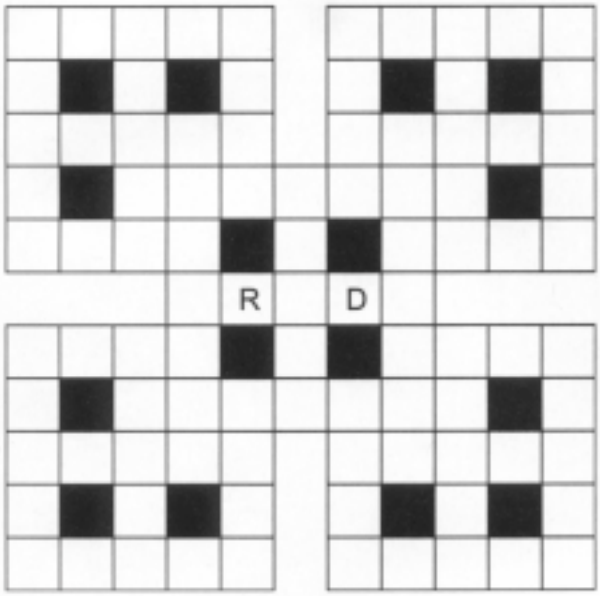

Dominó

Melyik dominót kell elvenni, hogy a külső és belső kör összértéke egyenlő legyen?

Körkörös rejtvény

Töltsd ki ötbetűs szavakkal az ábrát a meghatározások alapján! Minden beírandó szó utolsó betűje a középpontban látható **A.** Helyes megoldás esetén a szavak második betűit az óramutató járásával megegyező irányban összeolvasva megkapod a megfejtést.

Meghatározások: 1. Fejfedő. 2. Gyermekünk gyermeke. 3. Kis Ágnes. 4. Tűzgyújtásra való pálcika. 5. Aratószerszám. 6. Annál lentebbi helyről. 7. Zenei hangsor. 8. Apró település.

Beküldési határidő: 2005. január 25.

Tündérujjak

Mire jó a papírhenger?

Ha elfogy az alufólia vagy a háztartási fólia, megmarad az üres papírhenger. Olyan szép, olyan jó formájú, hogy kár volna kidobni. Sok mindenre felhasználható. Például ajándékot csomagolhatunk bele. Olyan ajándékok férnek el benne, mint egy sapka, egy pár kesztyű, harisnya vagy zokni, sál, kis csomag szépségápolószer, írószer…

Hogy szép is legyen, nem elég színes papírral beragasztani. Varázsoljátok el az ábrákon látható módon.

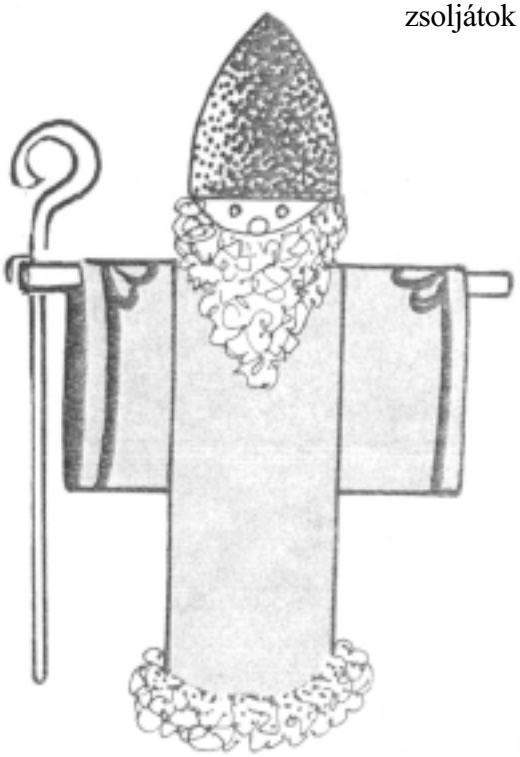

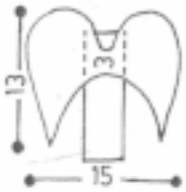

DÖNGICSÉLŐ
ÓVODÁSOK MELLÉKLETE · SZERKESZTI GABÓDA ÉVA

Zelk Zoltán

Nyár és tél közt

Nyár s tél között úgy vándorol
Október, November,
Mint a poros országúton
Két szomorú ember.

Nyár mögöttük, tél előttük,
néha meg-megállnak,
s búcsút intenek a hervadt,
búslakodó tájnak.

Köszöntő

Valamennyit ugrik életében a szarka,
Valahányat billent annak tarka farka,
Valahány szarkának farka tolla tarka,
Oly sokáig tartson a szerencse marka!

Benedek Elek

Hogyan kell gólyát rajzolni?

Itt egy kis pont áll magába,
Bekerítjük karikába.

Két kis zsinór lóg le róla,
No, no! Ez még nem a gólya!

A tojása kerek, hegyes…
Mindjárt itt áll a vén begyes.

Hurkapálca a két lába,
Avval gázol a mocsárba.

Hosszú csőre békát keres…
Itt a gólya! Mindjárt megesz!

Találós kérdések

Se nem eszik, se nem iszik,
kötélen áll, mégis hízik. Mi az?

(dinnye)

Elföldelik, eltemetik,
a föld alatt sokasodik. Mi az?

(krumpli)

Alig nagyobb egy tojásnál,
Mégis tíz kabátban járkál. Mi az?

(hagyma)

A városokat, hegyeket elnyelem,
pedig semmit sem eszem. Mi az?

(köd)

Éhes a kis veréb

Vezesd el az éhes verebet a táplálékáig. Vajon melyik a helyes út, amelyiken odatalál?

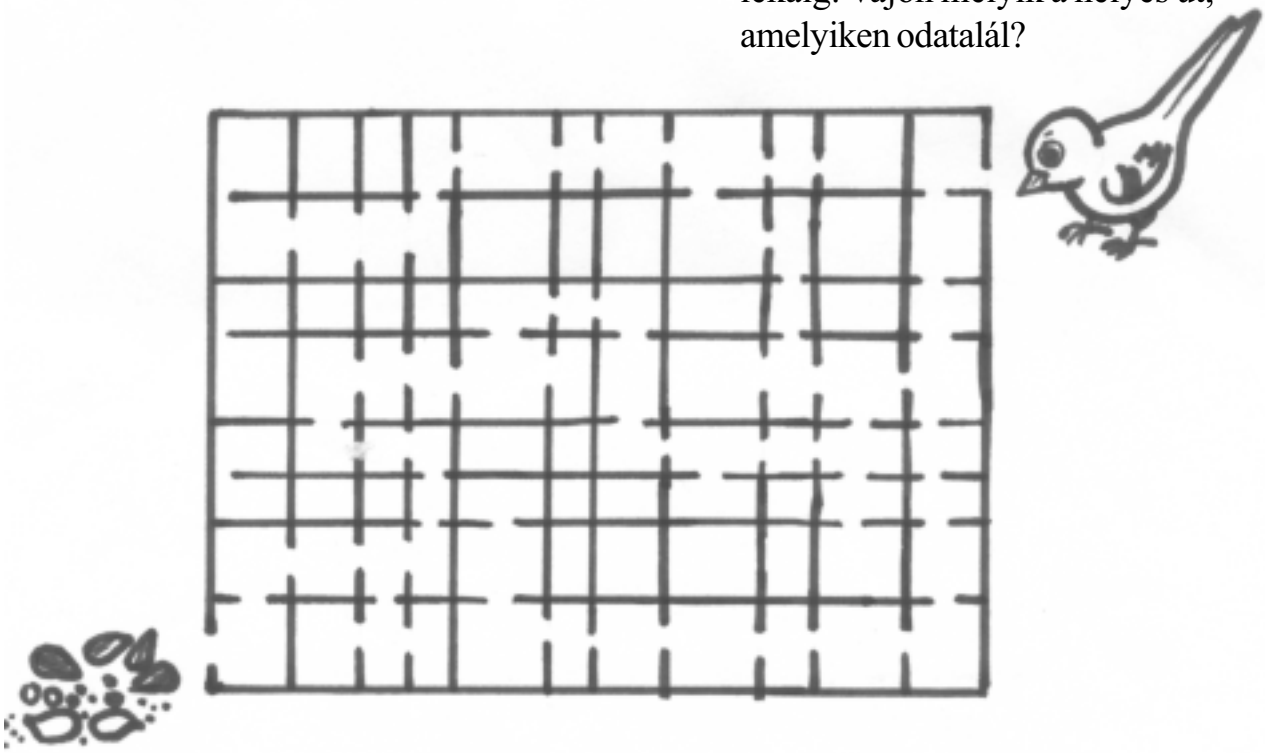

Díszben áll a karácsonyfa

Panka az utolsó üveggömböt akasztja a fára. Közben gyönyörködik a csillogó díszekben, a karácsonyfa szépségében. Vajon találhat-e rajta egyforma díszeket? Ha igen, hányat? Ha te találsz, színezd ki őket azonos színűre!

Mikulás papírból – igazi puttonnyal

Kiváló ajándékot és egyben valódi meglepetést készíthetsz testvérednek, barátodnak, ha követed az alábbi utasításokat:

1. Fesd ki és vágd körbe a Mikulás-alakot a körvonalak mentén ollóval. Majd ugyanígy vágd körbe a „doboz”-t is. Óvatosan bánj az ollóval!

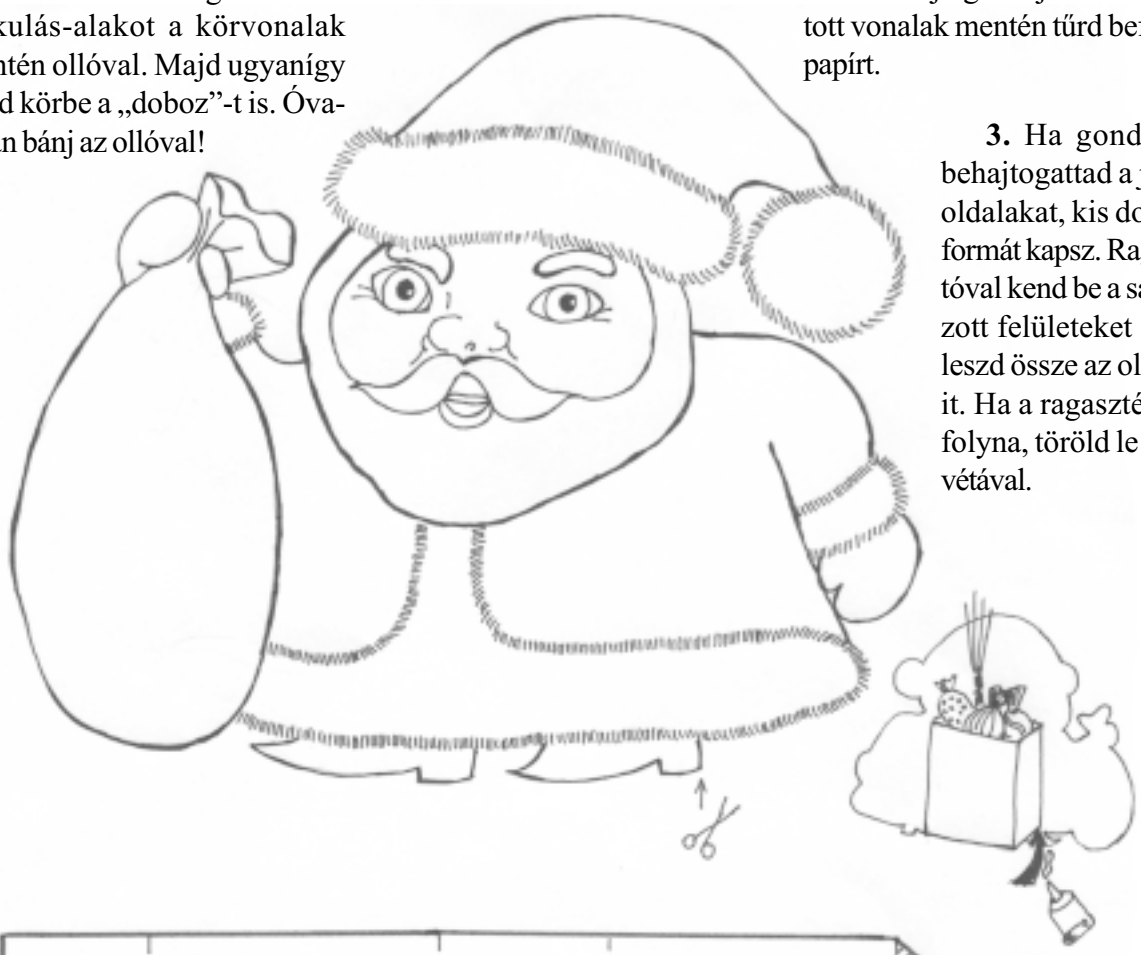

2. A hajtogatást jelölő szaggatott vonalak mentén tűrd befelé a papírt.

3. Ha gondosan behajtogattad a jelölt oldalakat, kis dobozformát kapsz. Ragasztóval kend be a satírozott felületeket és illeszd össze az oldalait. Ha a ragaszték kifolyna, töröld le szalvétával.

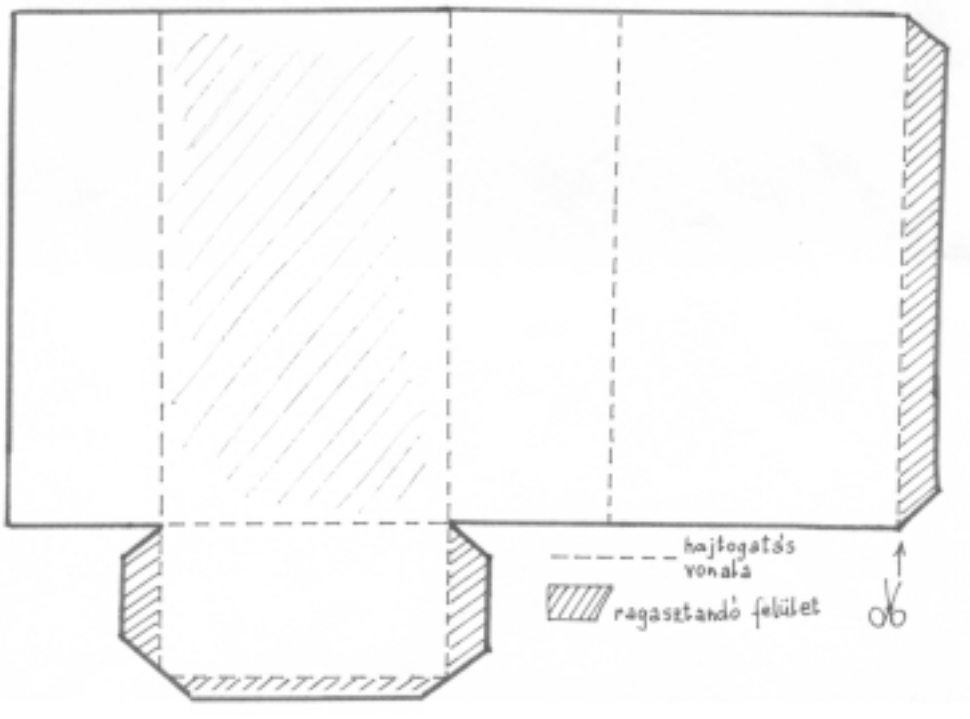

4. A „dobozt” ragaszd a Mikulás hátára úgy, hogy ne látsszon és egyben támassza meg a Mikulást, nehogy feldőljön.

5. Rakd tele cukorkával a puttonydobozt és Mikulás estéjén tedd annak a csizmája mellé, akit meg szeretnél ajándékozni.

Móricz Zsigmond

A szegénység

Élt egyszer egy igen szegény család, semmire se bírt vergődni, hanem mindig szegényebb és szegényebb lett. Amibe fogtak, semmi se sikerült nekik. Volt egy lovuk, azzal fuvarozgattak. Egyszer, a ló felbukott, megütötte a szívét, rögtön meghalt. Már erre nem mondhatta az irigység sem, hogy ők voltak az okai. Akkor egy jóakaró rokontól pénzt kaptak kölcsön, azon vettek két lovat, gyönyörűeket. Egyszer a lovak megbokrosodtak, kiszaladtak az udvarból, és mind a kettő eltörte egy-egy lábát.

Akkor azt mondta az a rokon nekik, aki nagyon gazdag volt, hogy jöjjenek hozzá lakni. Megszánta a szegénységüket, adott nekik lakást, helyet, legyenek nála. De alig telepedett le a szegény család a gazdag rokonhoz, az is elkezdett szegényedni; a libák, amit a szegény ember fia őrzött, mind elhullottak, a tyúkok, amit a szegény asszony gondozott, mind megtetvesedtek, a tehenek, amikhez a szegény ember állott, mind elvesztették a tejet. Muszáj volt őket elküldeni a háztól.

Visszatértek hát a nyomorult viskójukba, és ott tengődtek tovább.

De ahogy ők eljöttek a gazdag rokontól, az megint elkezdett gazdagodni, s olyan gazdag lett, hogy azt gondolta, igazságtalan volt a szegény rokonokhoz, mikor megbántotta őket. Üzent hát nekik, hogy jöjjenek vissza.

A szegény család sokat tűnődött, gondolkodott, nemigen szerették ezt a sok pakolást-költözést, de azután ők sem akarták megbántani a gazdag rokont, elindultak hát hozzá.

Mielőtt elmentek volna, azt mondja a szegény ember a fiának:

– Rakjuk be, fiam, az ajtót, ablakot, hogy a szegénység ki ne jöhessen utánunk.

Úgy is tettek, berakták az ablakokat, s útnak indultak a gazdag rokonhoz.

Mikor már jó messzire értek, akkor jutott eszükbe, hogy otthon hagyták a kiskorsót.

– Ejnye, fiam, eridj haza, hozd el a kiskorsót – mondta az apa a fiának –, de aztán megint becsináld az ablakot!

Visszament a fiú, kibontotta a kisablakot, bebújt, hát a kuckóban ül egy öregember, és a bocskorát fűzi.

– Hová készül kend?

– Elmegyek veletek.

– Hát kicsoda kend?

– Én a Szegénység vagyok.

– Dejszen ha kend a Szegénység, itt is marad kend.

Evvel fel is kapta a kiskorsót, kiugrott az ablakon, s azt jól becsinálta. Mikor utolérte a többieket, kérdi az apja, hogy jól berakta-é az ablakot.

– Be ám, tudom, ki nem jön a Szegénység, pedig már éppen kászálódott – mondta a fiú.

Ekkor megszólal a Szegénység:

– Csakhogy itt vagyok ám! Én is veletek megyek.

Hát a kiskorsóban jött ki.

– No – azt mondja az apjuk -, már látom, akárhova megyünk, a Szegénység velünk marad! Ördögadta Szegénység!

Evvel fogta a kiskorsót, s a földhöz csapta úgy, hogy ízzé-porrá tört.

– No, most már evvel is szegényebbek vagyunk. Nem is megyek én sehova, gyerünk inkább haza, ne vigyük a más nyakára is.

Visszamentek haza a kis kunyhóba, s meghúzták magukat a putriban a Szegénységgel együtt.

Hogy azelőtt a gazdag rokonhoz is elvitték a Szegénységet, azért hát néha a gazdagokhoz is benéz a szegénység. De inkább bizony csak a viskókban lakik.

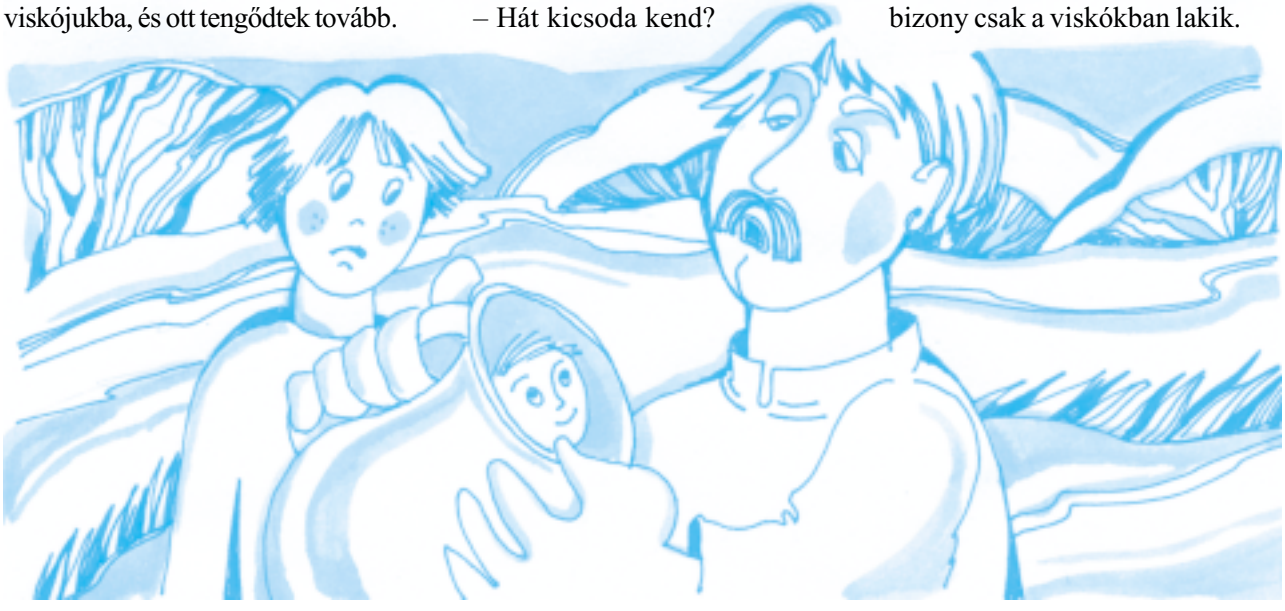

IRKA-ÓRAREND II. FÉLÉV

	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA	CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK